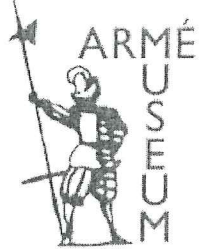

BILAGA TILL UM 1154

Statens Försvarshistoriska Museer

ANKOM
2001-12-13

Till Bohusläns museum
att. Marie Johansson
Box 403
451 19 Uddevalla

2002-12-12 Dnr 3:2/2001

Ang fråga om två armborst

Beklaga att svaret har dröjt men vi har helt enkelt för mycket att göra.

Vi har inga liknade vapen i våra samlingar så det blir en jämförelse via litteraturen, främst då J. Alm "Europeiska armborst en översikt" 1947 samt Payne-Gallwey "The Crossbow" 1903 (1958) samt många bilder ur olika böcker och även via internet.

Armborst för jakt har förekommit i södra Lappland fram till omkring 1815 och eftersom jag bedömer att dom två som du skickat bilder på är jaktvapen sätter det en gräns framåt i tiden.

UM 1154 några typiska drag; stålbåge som är fastgjord med lina, rundad forbygel, troligen har den nöt med axel, kort pilränna, kort avtryckare, avrundade former samt en typisk dekor för norra Skandinavien. Saknar sträng.

Detta kan man lägga ihop och konstatera att det är en av sk nordskandinavisk typ som är besläktade med den senmedeltida svenska (som har sitt ursprung i den nordtyska). Dateringen blir rätt grov 1600-1700-t. Möjligen kan man få en bättre datering genom andra museer tex Nordiska museet, Livrustkammaren eller kanske Skokloster slott om dom har liknade att jämföra med. Dekoren är typiskt sydsamisk men jag är osäker på om den bara gäller samer eller om den även använts av andra befolkningsgrupper i norra Skandinavien. Utmärkta exempel finns i boken "Sydsamisk slöjd" 1972 (?) Västerbottens museum. Jag kan skicka kopior om du vill.

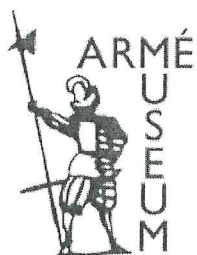
UM 2484 några typiska drag; stålbåge som verkar fäst framifrån med en skruv eller nit, fotbygeln är av trä och kantig, piprännan är kort (möjligen avbruten?), lång avtryckare, troligen har den nöt med axel och som den förra en typisk nordskandinavisk dekor. Strängen är troligen sekundär.

Men den har också en del saker som får mig att fundera lite extra. Är det ett hål i stocken ett par centimeter bakom båge? Detta bör i så fall ha använts för lina som skall hålla bågen på plats mot stocken. På undersidan finns en träskruv (man ser bara skruvskallen) som ser modern, ut den är placerad längst fram på hornskivan och går in i fotbygel. Kan det vara så att fotbygeln är ditsatt relativt sent? Jag har bara hittat en enda bild med en sådan kantig fotbygel och det är ur boken "Medeltidens ABC" sid 27 och den verkar vara ett träsnitt ur någon 1800-t bok (slarvigt uttryckt).

Det är svårt att se på bilderna hur man fäst bågen framifrån men någon slags skruv eller nit skyntar? Det allra vanligaste sättet att fästa bågen är med lina (som UM 1154) eller med järnband som på liknande sätt går genom ett hål bakom bågen.

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax	E-mail
Box 14095	Riddargatan 13	Nat 08-788 95 60	Nat 08-662 68 31	info@armemuseum.sfhm.se
104 41 Stockholm	Stockholm	Int +46 8 788 95 60	Int +46 8 662 68 31	www.armemuseum.org

Statens Försvarshistoriska Museer

När vapnet avfyras rör sig bågen framåt med avsevärd kraft som sedan stoppas när bågsträngen blir helt rak vilket förklarar dom kraftiga fästanningar som behövs. Någon sådan finns inte på UM 2484 vilket är märkligt.

Min bedömning blir att även UM 2484 är ett armborst av nordskandinavisk typ och med samma grova datering 1600-1700. Även denna har dekor av samisk typ men av lite enklare utförande än UM 1154. Men man måste beakta att fotbygeln kan vara yngre och någon har kanske gjort mer ändringar/tillägg samt att bågens infästning är märklig.

A handwritten signature in black ink that reads 'Erik Walberg'.

Erik Walberg
Konservator Metall- och vapensektionen

Postadress
Box 14095
104 41 Stockholm

Gatuadress
Riddargatan 13
Stockholm

Telefon
Nat 08-788 95 60
Int +46 8 788 95 60

Fax
Nat 08-662 68 31
Int +46 8 662 68 31

E-mail
info@armemuseum.sfhm.se
www.armemuseum.org